

Notitie inzet kinder – en jongerenwerk voor mentale gezondheid onder jongeren in coronatijden

9-2-2021

Inleiding

De mentale problemen onder álle 'soorten' jongeren zijn toegenomen door de corona. Dit zal gevolgen hebben [zowel gedurende de coronatijd als daarna](#). Er zal een groter beroep worden gedaan op de geestelijke gezondheidszorg en andere vormen van ondersteuning, zoals gewone huis- tuin- en keukenhulp rond dagelijks leven van jongeren, enorm belangrijk en dat vraagt extra inzet. Dat betreft niet alleen voor ene solide basis in de buurt voor kinderen die in een huiselijke geweld of anderszins lastige thuissituaties leven. Ook als het gaat om waardig opgroeien: tijdig de voor de hand liggende zaken soepel geregeld hebben voor gezinnen, kinderen en jongeren voorkomt psychische problemen. Nu, in coronatijd, maar natuurlijk in feite: altijd!

Kinderen willen immers waardig meedoen. Zonder schaamte. Skeer zijn, arm zijn: dat is gênant en schaadt jeugd. Als je geen wifi hebt, geen laptop hebt; als de klas ziet dat je op de wc rust moet zoeken voor de online lessen. Jongeren van 18 die uit huis of uit jeugdzorg gezet zijn kunnen zich psychisch, organisatorisch, financieel en qua andere basis levensbehoeften vaak niet redden. Jongeren die ziek zijn en van hun ouders weinig ondersteuning krijgen, KOPP-kind zijn: ze worden altijd al belast, maar in coronatijd extra. Jongerenwerkers kunnen helpen met instanties benaderen en eerste levensbehoeften regelen. Als het lukt..

Dat alles heeft gevolgen, gezien de huidige wachttijden in de GGZ en de tekorten in deze arbeidssector: er zijn in hele [Nederland slechts 1800 jongerenwerkers](#), en enkele honderden kinderwerkers. Dat zijn veel te kleine aantallen, als je je realiseert hoe belangrijk preventie, vroegsignalering in de buurt is.

Vanuit verschillende hoeken wordt benadrukt dat een stevige sociale basis een eerste manier is om deze mentale problemen onder jongeren aan te pakken. Jongeren willen niet 'ziek of zwak' zijn. Hulp vragen is moeilijk. Peergroups of rolmodellen 'indebuurt' die achteloos, en passant en via een omweggetje contact leggen met jongeren werkt. Gemeenten moeten hierop voorbereid zijn.

Zie ook de handreiking voor gemeenten: ["Werken aan mentale gezondheid van jongeren – Adviezen vor gemeenten tijdens de coronacrisis."](#) (NJI, 2020).

Inzet van sociaal werkers, waaronder ook kinder- en jongerenwerkers, zorgt voor minder inzet van zwaardere hulp en zorg. Zie hiervoor [ook de meta-analyse Businesscases Sociaal werk, 2021](#).

Kinderwerkers en jongerenwerkers werken in buurten en bouwen contacten met jeugd op: vroegsignaleren, vroeg doen (zie [infographic 'wat doet Jongerenwerk'](#)). Vanuit het kinder- en jongerenwerk wordt zowel individueel als collectief gewerkt met kinderen en jongeren. Juist door die combinatie van individueel naast de jongeren te staan en tegelijk ook collectief, samen met andere jongeren leuke en zinnige activiteiten te doen, versterkt dit de ontwikkeling van de jongeren in buurten. [Zie NJi, 'een sterke pedagogische basis voor mentaal welbevinden](#).

Uit onderzoek blijkt dat jongeren die jeugdzorg en hulpaanbod krijgen, in hun buurt ook gebruik maken en deelnemen aan kinder- en jongerenwerk, dit mogelijk een (versterkende) uitwerking hebben op hoe jongeren zich herstellen, persoonlijk ontwikkelen en zich (opnieuw) binden aan de samenleving.

Jongeren centra bieden voor jongeren een veilige plek in de buurt waar ze zich thuis voelen (Fyfe et al., 2018;

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740920309592>; Nolas, 2014).

Onder het mom van chillen, samen pannenkoeken bakken, gamen, huiswerk maken of een buurtactiviteit ondernemen worden fysiek én online contacten en netwerken opgebouwd en zoeken jongerenwerkers de juiste momenten en manieren om jongeren te begeleiden en duwtjes te geven. Ruimte dus voor problemen maar vooral bezig zijn met leuke dingen en vanuit groepsgerichte activiteiten steun en aanmoediging ontvangen van leeftijdgenoten (Manders, Metz, Sonneveld, 2017) en jongerenwerkers die weten hoe zij deze ingewikkelde doelgroep verder kunnen helpen. Aanvullend op groepswork sluiten jongerenwerkers via individuele begeleiding aan bij problemen en ontwikkelopgaven van jongeren; ze gaan ook als nodig in gesprek met ouders of de school; begeleiden jongeren naar zorg of justitie als nodig. Zie ook [Het diepere verhaal van rellende jongeren en jongerenwerk, Abdallah en Kooijmans, 2021](#).

Naast dat deze combinatie van zorg en welzijn voordelen zou kunnen opleveren met betrekking tot de persoonlijke ontwikkeling, herstel en maatschappelijke participatie van deze jongeren, zou de combinatie van zorg en welzijn mogelijk ook de jeugdhulp en jeugd-ggz kunnen ontlasten.

Jongerenwerkers nemen niet de hulp/zorg over, maar motiveren jongeren bijvoorbeeld om hun traject bij jeugd-ggz volgens plan af te maken, creëren hiervoor steun vanuit het informele netwerk van jongeren (ouders, vrienden), verbinden jongeren aan school, werk of maatschappelijke initiatieven in de wijk en bieden jongeren een veilige omgeving waarbinnen zij kunnen oefenen met ander gedrag ([Metz, Sonneveld, Rijnders, 2020](#)).

Als jongerenwerk daadwerkelijk als meerwaarde wordt ervaren door jongeren in de specialistisch jeugdhulp en betrokken professionals, dan is het daarnaast de vraag op welke manier en onder welke voorwaarden deze meerwaarde het beste tot zijn recht kan komen. Deze laatste vraag is een onderdeel van een onderzoek dat YouthSpot uitvoert in 2021 in opdracht van Sociaal Werk Nederland en met financiering van het ABJ-overleg van MINVWS. [Zie Verbindend jongerenwerk](#).

We zien concreet dat kinder- en jongeren werk deze jongeren kunnen steunen in geval er mogelijk sprake is van zwaardere hulp en zorg.

Dat kan door:

- Vroegsignaleren van problemen bij de jongere. Jongeren laten niet graag zien dat zij mentale problemen hebben. Dat is niet stoer en bij jongens speelt ook vaak status mee dat je je niet van jouw zwakke kant laat zien. Een deel kan ondervangen worden door praktische hulp. Maar dat neemt niet weg dat zeker door corona meer jongeren depressieve gevoelens hebben gekregen, en deze ook worden versterkt door de gezins- /woonsituatie waarin zij verkeren. Door gericht hiermee om te gaan, en een goed aanbod te realiseren, bijvoorbeeld door maken van contacten met andere jongeren of gepaste activiteiten aan te bieden kan worden voorkomen dat er zwaardere hulp moet worden gezocht. Door vroegsignalering kan de jongerenwerker de jongere bijvoorbeeld ook doorgeleiden naar lichte vormen van jeugdhulp en jeugdzorg, zonder indicatiestelling. Denk bijvoorbeeld aan trainingen als de KIES-training, voor kinderen in echtscheiding situaties: <https://groepenvansocius.nl/wordpress/kies/>. Of een training voor

meiden stress en keuzes maken; zie

<https://www.lerenmetlev.nl/inwoners/default.asp?training=305>.

- Toeleiden naar jeugdhulp jeugdzorg, jeugd-GGZ. Als een jongere serieuze mentale problemen heeft, is het belangrijk dat hij/zij de juiste hulp krijgt. We zien dat vooral jongeren uit hogere SES gezinnen sneller via de huisarts bij psychologische hulp terecht komen. Jongeren uit een lagere SES hebben meer moeite /toegang tot deze vorm van hulp. Jongerenwerkers begeleiden vaak deze jongeren naar deze vorm van hulp toe. Door bijvoorbeeld mee te gaan naar kennismakingsgesprek of hen te helpen bij het doorverwijzen naar de juiste hulp. Zie hiervoor: "[Hoe jongerenwerkers werken aan preventie](#)" (J.Metz, J Sonneveld e.a., 2020).
- Jongeren zijn door corona zich ook eenzamer gaan voelen. Sommige jongeren hadden deze gevoelens al maar zijn door corona nog meer versterkt. Samen met het jongerenwerk wordt het [programma JOIN-US](#) in verschillende gemeenten al toegepast en is door corona vanuit JOIN-US extra inzet gepleegd. Ook hier wordt duidelijk dat je door collectieve gerichte activiteiten met en door jongeren iets kan betekenen in de aanpak van eenzaamheid onder jongeren. Jongerenwerkers kunnen jongeren stimuleren deel te nemen aan zo'n groep van JOIN-US of zijn zelf ook de begeleider in de groep van JOIN-US. JOIN-US is lid [van Sociaal Werk Nederland](#).
- Begeleiden en steunen tijdens jeugdhulp of jeugdzorg. Jongerenwerkers weten vaak goed of een jongeren in een hulp/zorg-traject zit. Niet altijd ervaart de jongeren deze vorm van hulp of zorg als ondersteuning of ziet hij of zij niet het nut van deze vorm van hulp. De jongerenwerker kan de jongeren stimuleren door te gaan met de hulpverlening door vooral naast hem te staan en hem te ondersteunen met afspraken met de hulpverlening.
- Nazorg. Jongeren die mentale problemen hebben, hebben ook vaak moeite andere dagelijkse zaken op orde te krijgen of te houden, denk daarbij aan studie, gezondheid, uitkeringen, wonen en werken. Deze jongeren hebben daarom ook na de psychologische hulp zij hebben gekregen ,steun en begeleiding nodig. De jongerenwerker biedt dat vanuit een integrale benadering en door gebruik te maken van zijn professionele netwerk.
- Jongerenwerkers kijken ook breder: een grote groep jongerenwerkers werkt online samen en agendeert maatschappelijk vraagstukken rond jeugd. Ze ontwikkelen ook materiaal dat landelijk gedeeld wordt. [Zo jagen ze gesprekken](#) en maatschappelijke oplossingen aan.